

Háború és választójog.

Írta: SZEGVÁRI SÁNDORNÉ.

Éjszaka van körülöttünk; gigászi arányú tűzvész világítja meg a kultúra pislogó romjait, a tengernyi nyomorúságot.

Nem is tudjuk pontosan, mi történik velünk, körülöttünk; csak azt az egyet, hogy a tűzvész ma még növekedőben van.

Fantasztikus eltolódásban látják a jövő körvonalait és a dolgok egymáshoz való viszonyait azok is, vagy talán mindenekelőtt azok, akik arra volnának hivatottak, hogy milliók életének, érdekeinek a nemzetek vagyonának őrei legyenek.

Különösen áll ez azokról az államférfiakról és szociális vezetőkről, akik világosabb időkben, a háború előtt sem voltak az előrelátás mesterei.

Ha pedig kormányozni annyit jelent, mint előrelátni, akkor Európa nagy nemzetének az utolsó évtizedekben egyetlen nagy politikai vezetőt sem adott a gondviselés.

Adatott azonban az emberiségnek egy asszony, aki ugyan nem volt vezető államférfiú, sőt mivel asszony volt, még azzal az elemi politikai joggal sem rendelkezett, amelyet hazája már régen megadott utolsó fiának is — aki s genis bírt a prófétai előrelátás kivételes képességével.

Suttner Berta az 1857. évi schleswig-holstein, az 1866. évi porosz-osztrák, az 1871. évi francia-német háborúk és közvetlen következményeik tapasztalataiból azt a világos és szilárd meggyőződést merített, hogy Európa militarisztikus fejlődése a kultúra veszélyeztetését jelenti; hogy a militarisztikus fejlődés megállítása és a háború kiküszöbölése egy kulturális alapon álló nemzetközi jogrend segítségével a jelenkor legfontosabb feladata.

Ő a jövő háborújának terjedelmét és egész szörnyűségét már úgy látta, lelki szemeivel, mint ahogy mi azt ma saját testünkön borzadva végigszenvedni vagyunk kénytelenek.

Eszméinek, következtetéseinek logikája kifogástalan volt, de a mozgalom, amelyet vasenergiája, minden ellenvetéssel és gúnnal diadalmasan megküzdve megindított, egy nagy hiányosságban szenvedett: nem volt vérbeli politikai mozgalom. Sohasem volt szerves erjesztő eleme a politikai életnek.

A nemzetközi politika évezredek szokásokban és a férfiak ösztöneiben gyökerező eddigi lényegét csak egy hatalmas reálpolitikai mozgalom segítségével lehet megváltoztatni.

Ez a politikai vérszegénység, ez a tudományos bizonyításokban és diplomáciai érintkezésekben kimerülő platonizmus volt a mozgalom eddigi terméketlenségének főoka.

A modern békemozgalom keletkezésével körülbelül egyidejűleg — legalább a történetíró perspektívájából egyidejűleg két nagynevű európai államférfiú bebizonyította, hogy válságos pillanatokban nem rendelkeztek a politikai előrelátás hasonló képességével.

Franciaországban III. Napoleon és Németországban Bismarck adták meg a ^»nép jogoknak« az t kiterjesztését, amelyet általános választójognak, pépjognak, szoktak nevezni, de amely tényleg csak általános férfi-választójogot jelent.

Ennek a reformnak számos jó következménye volt; különösen a munkaszerződés körülbástyázását segítette elő a munkás érdekében.

Másrészt azonban a legszélsőségesebb nemű uralmat alapította meg, melynek legkirívóbb visszasságai mihamar jelentkeztek is. E jelenségek egyike: az aránylag igen sűrűn egymást követő háborúk.

Ha Bismarck és Napoleon providenciális politikuskok lettek volna, akkor tekintetbe vették volna, hogy a nép férfiakkól és asszonyokból, férjekből és feleségekből, apákból és anyákból áll. És megadták volna a teljes polgárjogot a nőknek is, szóval az egész népnek. Anglia rövidesen követte volna a példát, hisz ott már jelentékeny választójogi mozgalmuk volt az asszonyoknak.

A legnagyobb kultúrnemzetek félszázados politikai iskolájában azóta megerősödött volna az anyai energia és minden bizonnal elhárította volna azt a nagy veszedelmet, melybe az emberi fajt a mai háború sodorta,

A nő, mint a fajfentartás legfőbb tényezője, a faj érdekében hivatott az eddigi nemzetközi politika két sarkalatos tévedésének korrigálására.

Egyik tévedés az, hogy a kultúra mai fejlettsége mellett atavisztikus csökönységgel ragaszkodnak ahhoz az elvhez, hogy egyik nemzet csak a másik rovására boldogulhat és gazdagodhatik. Nem látják be, hogy a legperfidebb diplomáciai cselvetés, a legnagyobb átmérőjű mozsár is végeredményben visszafelé sül el.

A másik tévedés az, hogy a világgazdaságot érdekcsoportok — kapitalisztikus és osztálycsoportok — érdekeinek szempontjából rendezik be, nem a tömegfogyasztás szempontjából.

Bármily nehéz küzdelem és tekervényes ut vezet a szabad tengerhez és nyitott piacokhoz, mégis csak ezek lehetnek a gazdasági politika vezérszálai; nemcsak a tömegnyomor és degeneráció egyik okát tüntetik el, hanem a modern háborús konfliktusok legmélyebb gyökereit is kiirtják.

És most lássuk, tanultak-e a mai kor politikusai elődjek nagy tévedéseiből? Igen, tanultak: Dániában, ahol nincs háború, de nem tanultak Magyarországon, ahol van háború.

Választójogi vita volt a minap a magyar parlamentben, és ha nem is volt igazi harc, mindenesetre szép görögtűzet rendeztek a hon atyái a jövődöbéli választók szívbeli gyönyörűségére. Az ellenzéki pártok többsége a választójog kiterjesztését kérte a férfilakosság szélesebb rétegeire, azzal az indokolással, hogy ezek a rétegek mennyit áldoztak és mennyit szenvedtek a hazáért a háború alatt.

Az ellenzéki vezérek nagyon jól tudják, hogy a nők is szenvedtek és áldoztak a háborúban; hogy ennél többet is tettek: dolgoztak a férfiak helyett is, fentartották a gazdasági élet folytonosságát. Az együtt operáló ellenzék vezérférfiai különben egy megfeszíthetetlen talány elé állítanak bennünket.

Károlyi, Vázsonyi, Rakovszkij és Apponyi egyenként és külön-külön azt vallják, hogy meggyőzött hivei a nő választójogának. Mégis attól félnek, hogy együttműködésükben éppen ez a kérdés támaszthatna vizsályt közöttük.

Meg kell hajolnunk a férfigolika rejtélyei előtt és végig kell hallgatnunk, amint lelkes beszédeket tartanak »a népjogokról«, értvén ezen, hogy az asszonyokat teljesen és elvből kizárják a közügyekből.

Károlyi síkra szállt a békéért is; még itt is megfeledkezett arról, hogy mint annak a békés politikának hívétől, amely elvből küzd a háború ellen, elsősor-

ban a nők politikai jogainak sürgetését követeli tőle a politikai belátás. Csak Giesswein Sándor — a magyar képviselőház egyetlen kiváló szociálpolitikusa — maradt hű önmagához és nagyszabású szónoklat keretében kért igazságot a magyar nő számára is.

A tagadó szellemek között Andrássy volt leglogikusabb az igazságtalanságban: sem férfiakra, sem nőkre nézve a választójog kérdését nem tartja aktuálisnak.

Eltekintve attól, hogy a jogtalanok szempontjából a politikai jog követelése mindig aktuális, a magyar asszony még sohasem élte át oly megrázó módon jogtalanságának következményeit, mint éppen a világválság e végtelenül szomorú napjaiban.

A háború okozatai szokatlan élességgel világítják meg szociális törvénykezésünk szörnyű hiányosságát, a család védelmének és a jövő nemzedék érdekeinek tekintetében.

A háború okozta férfihiány a nőket az eddigieknél sokkal nagyobb arányokban kényszeríti az önálló kenyérkeresetre:

Természetes tehát, hogy az eddig magát »nem fieministá«-nak nevező nőtársadalom is nagyobb energiával csatlakozik hozzánk, mikor a tanulási szabadságot akarjuk kivívni a nő számára és követeljük valamennyi pálya megnyitását a nők előtt.

A minap oly jelenetek játszódtak le az egyetemen a nők e törekvéseivel szemben, amelyek ízelítőt adtak abból: mily éles harc vár a kenyérkereső asszonyra az életben férfi-konkurrensével szemben, a munka minden terén.

A választójog pedig kenyéret jelent, épp úgy, mint a férfiaknak, azoknak a nőknek is, akik nem tudnak vagy nem akarnak nemi alapon férfi-eltartottjai lenni.

Utaljunk-e arra, hogy konzervatív parlamentünk megszentelt tradíciók megdöntésétől sem riad vissza, mikor az új polgári törvénykönyvben a magyar feleséget megfosztani készül évszázados, patinás vagyonyjától; de ezzel szemben a legprimitívebb jogokat sem akarja neki megadni a házasság kötelékén belül?

Avagy mutassunk-e rá csecsemőhalandóságunk számaira, amelyek terén mindig »vezettünk« a kultúr-államok között és amelyek most ijesztően felszöknek, mikor amúgy is növendék-gyermekeink ezreit ezer halálba kergeti a férfi nemzetközi politikájának tragikus eltévelyedése?

És még mindig nem volna aktuális a mi politikai jogaink kérdése?

Valóban mély igazságot írt le Rudolf Goldscheid, a kiváló német szociológus »Menschen-Ökonomie und Frauenfrage« című munkájában még a háború kitörése előtt. Az emberi faj boldogulása és fejlődése nevében sürgeti a nők felszabadítását minden téren; az európai férfivilág makacsságát a nők követeléseivel szemben e szavakkal jellemzi: »Mi, a jelenkor emberei, a tettek szofistái lettünk és ez újfajtajú szofisztikának hangzatos elnevezést adtunk: reál politikának neveztük el. Pedig eljárásunk hasonlít a régi rómaiak reálpolitikájához, akik tanácskoztak és újra tanácskoztak, miközben Saguntot már teljes erővel ostromolta az ellenség.

Az emberi faj ellensége már itt van kapuinkon belül és gyökereiben támadja meg azt a folyton növekedő tömeghalál, tömegnyomorúság és tömegdegeneráció öldöklő fegyvereivel.

Oda szeretném kiáltani nemcsak Magyarország, hanem az egész kultúr világ parlamentjeinek: A faj és a kultúra nevében adjátok meg nekünk azt, ami jog szerint már régóta megillet bennünket; lássátok be végre, hogy váiasztójpogot adni a nőnek annyit jelent, mint haddai üzeni a Halálnak és győzelemre vinni az Életet!